

Oğul

Şafak vakti geldi, gün ışığa kesildi. Siluetler belirdi birer birer. Çadırlarından çıkan işçiler kadın-erkek demeden, uzaklarda beliren güneşe doğru dönerek hizalandılar. Nizamî aralıklarla tarlaya doğru yürümeye başladılar. Dünün yorgunluğunu söküp atamamışlardı henüz bedenlerinden.

Yorgun argın, afaki bir hallenmeyle hareket ediyorlardı. Kötü çizilmiş çöp adamlara benziyorlardı. Gölgeler zikzak çiziyor, beceriksiz bir resim dersi öğrencisinin bulanık kahramanlarını andırıyorlardı. Kimileri kumlu çakıllı yolda yürürken yalpalıyor, kimileri içtikleri tütünün dumanını göğse boca ediyordu. Gece ısırın sivrisineklerin açtığı yaralar kaşınmaktan kabarmıştı. Kanayan yerlere basılan nemli, ıslak tuz kâr etmiyordu.

İbrahim, elini şalvarına sokup, kabaran baldırını kaşımaya başladı. Uzun, kirli tırnakları irine bulandı. Bir an utandı. Göz ucuyla Emine'ye baktı, fark etmediğini görünce elini şalvarına sildi. Akşamdan hazırladığı boş kasalara yöneldi, iki tanesini kucaklayıp aldı. Bir tanesini Emine'ye verdi, bir tanesini kendi önüne koydu. Bir makine edasıyla hızlı hızlı domates toplamaya başladılar.

İsmail çadırdan kafasını çıkarmış, göz ucuyla olan biteni izliyordu. Burnuna konan sineği elinin tersiyle kovladı, sineğin havalandığı yeri kaşımaya başladı. Gözleriyle sineğin nereye konduğunu arandı. Kardeşi Fatma'yı süzdü, onun yanında olmadığını görünce rahatladı. Bohçadan ekmek peynir çıkarıp hızlı hızlı ağzına attı. Yarım kalmış, ısırılıp bırakılmış bir domatesi gördü, dudaklarını domatesin bölündüğü yere doğru dayadı, suyunu içine çekti. Fatma'nın huysuzlandığını, uyanacak gibi olduğunu görünce, çadırdan çıktı. Yavaştan dişlediği domatesle tarlaya doğru yürümeye başladı. Üzerinde babasının kollarını kestiği eski, yamalı atleti vardı. Kirden griye dönmüştü atlet. İsmail, yeni sünnet olmuştu, dikişleri henüz alınmamıştı. Bir eliyle domatesi kavramış, öbür eliyle çüküne değmesin diye atletin ucunu kaldırmış, paytak paytak yürüyordu tarlaya doğru. Uzaktan göbekli, cüce bir pengueni andırıyordu. Bacaklarını olabildiğince açıyor, pipisi tekrar kanamasın diye elinden geleni yapıyordu.

Köyden çıkmadan bir gün önce sünnet edilmişti İsmail. Babası, borç harç bir koyun alıp kestirmiş, ateşte döndürmüştü. Babasının gözünden sakındığıydı İsmail, onun için her şeyi yapardı. Elâlem duysun, bilsin istiyordu İsmail'in erkek olduğunu. Emine ise kasım kasım kasılmış, tüten ateşe kimsenin dokunmasını istememiş, piştikten sonra hayvanı elleriyle parçalamış, her eve birer parça göndermişti katık ettiği bulgurla beraber. Ertesi gün tarlada çalışmak için maaile yola çıkmıştı. Mayıs, Haziran'a varmış, domateslerin toplanma zamanı gelmişti. Dayıbaşı, köydeki sekiz-on haneden erkek-kadın, çor çocuk demeden tüm insanları toplamış, naylondan yaptıkları çadırlara yerleş-

tirmişti. Günlüğü 60 liraya, güneşin altında, bütün gün çalışıyordu ana babalar, çocuklara ise 20 lira yevmiye veriyordu Dayıbaşı ama esaslı çalışanları seçiyordu. Dönerken 10 kilo da domates istihkakı vardı her ailenin. Oyun sevmezdi Dayıbaşı. Anasının, babasının gözü önünde yamultuverirdi şımarık olanları. İbrahim, İsmail'in çalışmasını aklından bile geçirmemiş, bu düşüncenin kendisinden bile ürkmüştü. Değil onu birinin dövmesi, çalıştırmaya bile tahammül edemezdi. Üstelik yeni yeni erkek olduğu şu zamanda...

Traktörle yaptıkları yirmi iki saatlik yolculukta pipisi çok kanamıştı İsmail'in. İbrahim, her ağladığında telefonunu oğluna oynasın da oyalansın diye vermişti. İsmail çok seviyordu babasının telefonunda yılan oynamayı. Sağa sola çarpıp kanayan pipisini bile unutuyordu yılanı takip ederken. İsmail tarlaya varmak üzereyken İbrahim oğlunu fark etti.

"Gelme kurémin gelme. Mikrop kaparsın. Bak, toz toprak her taraf. Git çadırda otur."

İsmail sırttı babasına. Üst dudağına burnundan akan sümükleri yapışmıştı. Omuzlarını geriye atarak tarlaya doğru yürümeye devam etti. İbrahim, Emine'ye seslendi:

"Bak eşekoğlueşeğe... Hiç laf dinliyor mu?"

Emine İbrahim'e doğru yanaştı, bir başkasının duymadığından emin olarak, "E senin oğlun, niye laf dinlesin ki?" diyerek dün gece yaptığı yaramazlığı hatırlattı İbrahim'e. Çadırlar uykuya daldığında zevkten inlemişti ikisi de. İbrahim sırtarak Emine'yi süzdü, mintanın ardındaki memelere iç geçirdi, kaytan bıyıklarını yanağına doğru süründü, söylene söylene İsmail'in yanına vardı. Emine, dün gece hazdan ısırıldığı, moraran işaret parmağına baktı. Yumruda elini. Usulca okşadı acısını yatıştırmak için.

İbrahim, Dayıbaşı'na işaret ederek bir-iki dakika müsaade istedi. İsmail'i kucağına aldı, kuruyan sümüklerini parmağını ıslatarak sildi, yanağından öptü kocaman. Çadırın yanına götürdü, cebinden çıkardığı telefonu verdi. Oyunu açtı. İsmail'in gözleri parladı.

İbrahim, "Beni bu telefon kadar sevmiyon ha, ker kure kere!" dedi.

İsmail, babasının ne dediğini duymadı bile. Telefonla oynamaya başladı. İbrahim, telefonun azalan şarjına aldırmadı, başını öptüğü İsmail'e telefonu kaybetmemesini söyleyerek tarlaya döndü.

Gün batmaya yakın dereye gidip yüzen çocuklar çadırlara döndü. İsmail, göz ucuyla onlara baksa da umursamadı, yılanın kuyruğuna çarpmamaya çalışarak oyuna devam etti. Birazdan kadınlar, ondan sonra da adamlar dereye gidecekti yıkanmaya. Meskûn alanın dışında kalan naylon kaplanmış iki odada ise tuvaletlerini yapıyorlardı. Her ne kadar kokusu gün içinde gelmesede, nadir olarak esen gece rüzgârı kesif bir sidik ve bok kokusunu çadırlarına sürüklüyor, uykularından uyanmalarına sebep oluyordu. Dayıbaşı her ne kadar bu sene için alafranga olmasa bile alaturka bir tuvalet için söz verdiyse de sözünü yerine getirmemişti. Kabahatini ise kabul etmemiş, bölgede yaşayanların kendilerini burada istemediklerini, iş aldıkları için bile dua etmeleri gerektiğini söylemişti. Geçen sene son çalıştıkları yerde, bir gece kasaba halkı tarafından "Teröristlere ölüm!" diyerek çadırları yakılmış, canlarını zor kurtarmışlardı. Tarla sahibi yaralananların masrafını bile karşılamamış, aralarında para toplayarak kendilerini tedavi ettirmişlerdi. "Bir daha iş için çağırılmazlar bizi," diye

düşünerek kimseden şikâyetçi olmamış, istihkaklarını bile almadan köylerine dönmüşlerdi. Bu seneki tarla sahibinin “Allah billah ederek” rica minnet davet etmesi üzerine, taşı tarağı toplayıp tekrar gurbete düşmüşlerdi.

İbrahim’in amcasının oğlu Ahmet, çadırların hemen yanındaki jeneratörü çalıştırdı. Çöktükleri alanın ampulleri yanınca tarlanın uzak köşesindeki domatesler bile aydınlandı. Daha onlar birbirlerini seçemezken bir sinek kalabalığı yanan ampullerin etrafını sardı. Her bir işçinin yüzünde uçuşan sineklerin gölgeleri belirdi. İbrahim, İsmail’in ağlamasına dayanamasa da telefonu elinden alıp jeneratöre vardı, şarja taktı.

Bulgurlarına katık ettikleri domatesi kızarttıkları soğanla beraber yemeye başladılar. İsmail başta olmazlansa da yemekten sonra telefonla oynayacağı sözünü alınca bulgurdan bir avuç tırtıkladı. Emine, İsmail’in yemeğini yiyip telefona dadandığını görünce Fatma’ya baktı. İyice süzdü onu, İbrahim’i, İsmail’i... Üstü başı perperişandı her birinin. Yamaya bulanmış giysileri kirden kapkara olmuştu. Derin nefes aldı, içine içine ofladı. Kendi bile duymadı verdiği nefesi.

Yemekten sonra İbrahim, amcaoğlunun yanına giderek çöktü. Tabakasından tütün çıkardı, sardı ve Ahmet’e verdi. Ahmet, tütünü yaktı. Yanıp yanıp sönen ampule bakındı, yenisini almalı diye düşündü. İbrahim, bir tane de kendisi için sardı, yaktı. İkisinin de pek tadı tuzu yoktu senelerdir. Her gelişlerinde çor çocuk perişan oluyor, türlü haksızlıklara “eyvallah” ediyorlardı. Kendilerinden başka kimsenin pisliğin içinde bu paraya çalışmayacağını biliyorlardı. O yüzden tarla sahibi rica minnet etmişti, maazallah hayvanı bağlasan durmazdı bu çadırlarda.

“Kaçağa mı gitmeli tekrar?” dedi Ahmet.

İbrahim, sönmekte olan tütününden derin bir nefes çaktı, sararan bıyıklarına aldırmadan iyice harladı sigarasını. Üfleyince bütün çadırlar dumana kesti adeta. Aklından, yıllarca gidip geldikleri mayınlı sınırlar, gecenin sabaha varmakta geç kaldığı puslu karanlıklar geçti. Ahdetmişlerdi bombalanan otuz dört köylüden sonra. Bir daha gitmeyeceklerdi kaçağa. Ahmet’in gözü önünde inip kalktı İbrahim’in göğsü. Tavus kuşunu andırdı. Bir an büyüdü, sonra küçüldü yeniden.

İsmail’in doğumundan önce gitmişti kaçağa en son. Atalarından öğrenmişti, ilk çocuğunu erkek doğuran kadına hediyeler verilmeliydi. “Ant olsun ki, bu çocuk erkek olursa, beşibiryerde yaptıracağım sana,” demişti. Emine, “Sağlıklı olsun,” deyip tülbendiyle ağzını kapatıp utanmıştı. İsmail’in doğumundan birkaç gün sonra bombalandı köylüler çor çocuk. İçi yandı İbrahim’in. Öldüğünü düşündü o an. İsmail geldi aklına. “Ele güne muhtaç olmayacak İsmail,” dedi, “kurban etmeyeceğim onu.”

Gözkapakları kapanyordu ikisinin de. İbrahim çadırına gitti. Emine, dereden getirdiği suyla kap kacağı yıkıyordu. Dayıbaşı çadırların arasında volta atıyor, küçümseyen gözlerle etrafına bakınıyordu. “Eksik gedik var mı?” hesabına ışığı yanan çadırlara kafasını sokuyor, kendince Allah’ın selamını vererek, sıcağın ve kirden yapış yapış tere bulanmış giyitlere isyan edip bağımsızlığına kavuşan memelere, bacaklara bakınıyordu. İbrahim, çadıra varınca, Emine’yi içeriye soktu, ampülü kapattı. Işığın sönmesiyle afallayan sineler de İbrahim’le beraber çadırın içine yollandı. Şalvarını çıkardı Emine’nin. Çadırın deliklerinden sızan ay parılda-

yan bacaklarda yansıdı. Etrafta uçuşan sineklere inat, kendi gömleğini çıkardı. Anın coşkusuyla ısırılmayı bile göze aldı. Sokuldu Emine'ye. İsmail ve Fatma uyumuştı, bir süre huy-suzlanarak, arada kıpırdayarak uyumaya devam ettiler.

Tanyeri ışyınca tarladan koparılan domatese katık edilen peynirle karınlarını doyurdular. Tenlerini kavuracak, güneş altında geçecek yorucu bir gün onları bekliyordu. İbrahim, uyuyan İsmail'in üstüne varıp alnından öptü. Siluetler bir bir çıktı çadırdan, tarlaya vardı, güneşin yükselmesiyle yüzleri aydınlandı.

Çok geçmemiştı daha, İsmail'in dikişleri alındı. İbrahim, İsmail'i dereye götürdü hemen. Güzelce yıkadı elini, ayağını, koltukaltını, pipisini. "Kokmaya başlamıştın eşekoğlueşek," diyerek dereye sokup sokup çıkardı. Başta sudan ürkse de zamanla alıştı, hatta birkaç kere oyun oynamaya da gitti diğer çocuklarla dereye ama hiçbir şey telefonda oynadığı oyunun yerini tutmadı. Yine zamanlı zamansız babasından telefonunu istemeye devam etti. İbrahim, anasıyla babasıyla yaptığı konuşmaları yarıda kesiyordu, İsmail telefonu istediğinde. Kıyamıyordu hiç ona. Dayıbaşı azarlamıştı birkaç kere İbrahim'i, durup dururken jeneratörü çalıştırıyor diye. Şarj dayanmıyordu.

İsmail uyanmasıyla babasının telefonunu yanında gördü. Hemen yastığın kenarına iştırmıştı telefonu İbrahim. Guruldayan karnını unutup oynamaya başladı. Fatma uyanınca pis pis sırtan kardeşini gördü. Kafasını çevirip tekrar uyudu. İsmail, yanan, kavrulan çadırdan çıkmadan öğleye kadar oyun oynadı telefonda. İbrahim, öğle yemeği için katık edeceği ekmeği almaya çadıra vardığında, telefonun şarjı bitti yine.

Emine, söylense de İbrahim umursamadı. Bir anda süzöldü jeneratörün yanına. Çekmeye başladı kolunu. Bir-iki derken çalışmadı jeneratör. Bir iyice asıldı İbrahim. “Bom” diye bir ses geldi jeneratörden. İbrahim’in yüzü kapkara oldu. Kolu, boynu ise bulandı. Tarlada çalışanlar sinip çömeldi domateslerin ardına. Her birinin yüreği ağzına geldi. Ürkek gözlerle baktılar sesin geldiği yöne. İbrahim’in ise bulanık yüzünü görünce karardı yürekleri iyice. Yanına gittiler. Jeneratörün patladığını gördüler. İbrahim, şoku atlatınca Ahmet’e baktı korkuyla. Ahmet kaygılı gözlerle İbrahim’i süzüyordu. Dayıbaşı geldi hemen, bu birkaç saniye gibi görünen dünyanın en uzun anından sonra. İbrahim’i azarlamaya başladı herkesin içinde. İsmail, kaygılı gözlerle babasına baksa da, bu curcunada anlayamamıştı ne olduğunu. Anasının ağladığını görünce anladı. Kalabalığın arasına daldı boyuna bakmadan. Babasının titreyen bacağına yapıştı, onu durdurmak ister gibi. Kafasını kaldırarak korkulu gözlerle ona baktı. İbrahim’in gözleri yaşarmıştı, Dayıbaşı’nın azarlamasının ne zaman biteceğini bekliyor, bu durumu nasıl telafi edebileceğini düşünüyordu. İstemsiz bir biçimde elini İsmail’in başına attı, hiçbir şey olmamış gibi okşadı. Tantana bitince dağıldı millet.

İbrahim, derede elini, yüzünü yıkayıp gelince ahalinin korkulu gözlerle kendisine baktığını gördü. Hiçbir şey olmamış gibi çadıra varıp birkaç parça ekmek attı ağzına. Canı sıkılan, ürkererek kendisine bakan İsmail’i gördü, kafasını öptü, tarlaya döndü çalışmak için. Emin’e’nin kendisine arkasını dönerek çalıştığını görünce iyice bozuldu morali. Yüreği kabardı. Domatesleri çabuk çabuk koparıp kasaya doldurmaya başladı. Hıncını dallardan çıkarıyordu.

Parmakları aşınmaya, aşındıkça kaşınmaya başladı. Aldırmadı. Uzaklardan bir motor sesi belirdi. Ses yaklaşıyordu. İbrahim, daralan yüreğini bastırıp sesin geldiği yöne doğru kaçamak bakışlarla seğirdi. Dayıbaşı, motosikletinin arkasına bir adamı oturtmuş, tozu dumana katarak geliyordu. Tarladakiler, ürkek bakışlarla yaklaşan motora doğru baktı. Motor jeneratörün yanında durdu. Adam, Dayıbaşı'nın arkasından kalktı, motordan aşağıya indi. Uyuşan bacaklarını sırayla yukarıya doğru kaldırarak, sallamaya başladı. Islaklığından arınmaya çalışan bir köpeği andırıyordu. Dayıbaşı'nın bacaklarının arasına koyduğu alet çantasını kapıldığı gibi jeneratörün yanına vardı. Çantasını açarak, malzemelerini çıkardı. Jeneratörü parçalarına ayırmaya başladı. İsmail, yaşlı gözlerle babasına bakıyor, babasının gözündeki korkuyu iliklerine kadar hissediyordu. Birdenbire hıçkırık tuttu İsmail'i. Durup dururken midesi ciğerlerine doğru atıyor, göğsü sıkışıyordu. Genzi aşınmaya başladı. Dayıbaşı'nın, köpeğini çağıran bir sahip edasıyla babasını çağırdığını görünce kesildi hıçkırık.

İbrahim, Dayıbaşı'nın yanına varınca ilk olarak ustaya baktı. Ustanın hünerli elleri yağa bulanmıştı, sağ yanığında hemen bıyıklarının üstünde kocaman bir ben vardı. Komik buldu ustanın tipini. İstemsizce gülesi geldi. Usta, acıyarak İbrahim'e bakıyordu. Dayıbaşı hiç sektirmeden, "Motor patlamış," dedi. "Nereden baksan 1.500-1.600 lira tutar yenisi." Ustanın şehre gidip alacağını, bulamazsa İstanbul'dan isteteceğini söyledi. Parasını kendi cebinden vereceğini, ona borçlu olduğunu herkesin duyabileceği bir şekilde bağırdı. Domates istihkakını vermeyeceğini, motorun parasını da giderken alacağından keseceğini de ekledi.

Onun yüzünden herkesin en azından birkaç gün karanlıkta kalacağını, bilip bilmediği şeylere bir daha burnunu sokmamasını söyledi. İbrahim, suçlu bir çocuk gibi ellerini önünde kenetlemiş dinliyordu. Tarladakiler, elleriyle domates toplarken, gözleri İbrahimdeydi. Dayıbaşı, birden fark edip “Ne bakıyorsunuz ayı mı oynatıyoruz burada?! Hadi işinize bakın, savsaklamayın!” diyerek bağırdı tarladakilere. Sonra İbrahim’e dönerek “Hadi sen de işine bak!” dedi. İbrahim, utana sıkıla, binbir pişmanlıkla tarlaya doğru yol aldı.

İbrahim, kararan havaya, sonsuz boşluğa dumanını üfördü sigarasından derin bir nefes çekip. Duman beyazına boyandı bir anda gök. Ahmet İbrahim’in yanına geçti. İkisi de susuyordu. Cırcır böceklerinin sesleri geliyordu yakınlardan. Yıldızlar parıl parıl parlıyor, saymak isteyene açık ediyorlardı kendilerini. Yer karanlık, gök aydınlıktı şimdi. Birkaç mum yanıyordu çadırların arasında. Çocuklara eğlence çıkmıştı, yakıp yakıp söndürüyorlardı mumları. Ahmet, tüm bu sessizliğin içinde telefonunu çıkarıp İbrahim’e verdi. İbrahim, rehberde isim aradı, bulunca tuşlayıp telefonu kulağına dayadı. Hal hatır faslından sonra, babasına durumunu anlattı. Yağmurlar başlayınca geriye döneceğini, motorun parası kesilince elinde bir şey kalmayacağını, zor bir kışın kendilerini beklediğini söyledi. Her ne kadar gönlü olmasa da tekrar kaçığa gitmek için babasının ağzını aradı. Onun da gönlü olmadığını görünce büsbütün içine kapandı İbrahim. Belki ondan cesaret alsa bir daha denebilirdi ama babası da razı olmayınca umudunu kesti. İsmail düştü aklına, çoluk çocuk perişan olacaklardı bütün kış. Sünnet için borç harç edindiği koyunun parasını bile ödememişti daha.

Ahmet, gündüzden işçilerin ağzını arasa da kimse yanaşmamıştı motorun parasını beraber ödemeye. Nereden baksan kişi başı üç günlük yevmiye vereceklerdi, sözleşmiş gibi hepsi aynı şeyleri söyleyerek gerisin geri çevirdiler Ahmet'i. Üstüne, kendilerini karanlıkta bıraktığı için de İbrahim'i suçlayıp konuyu kapattılar. Kabahatliydi İbrahim. Yeni gelin gibi olup olmadık zamanlarda kurcalamalıydı jeneratörü.

İbrahim, telefonu kapatınca müsaade istedi Ahmet'ten. Çadırın yanında dikildi. Göğe vuruyordu mumdan yansıyan gölgesi İbrahim'in. Kamburu çıkmıştı öğleden beri, düşünceliydi. Dolunay kenara çekilmiş, yer açmıştı İbrahim'in gölgesine. Gözleriyle İsmail'i taradı. Göremeyince çadırın ağzını açtı, içeride uyuyordu. Emine ve Fatma da yanında, yatıyordu. Cırcır böceklerinin yavaştan sesleri kesiliyor, cümle doğa yeni gelen güne hazırlanmak için dinlenmeye çekiliyordu. İbrahim, olduğu yerde kıpırdamadan sabahı etti. Çadıra yalnızca iki kere tabakasında biten tütünü tazelemek için girdi.

Güneşin tepelerin ardında belirmeye başlamasıyla işçiler bir bir belirdi siluet şeklinde. Karıncalar çukurlarından çıktı. Doğan güneşi selamladı. Uzun, ince gölgelere bulandı ortalık. Sinekler bu gece rahat bırakmıştı işçileri, ışık olmayınca hiçbiri gelmemişti. Çadırdan çıkanlar kollarını açarak geriniyor, hemen tarlaya varıyordu. Tarlada silüetler giderek çoğalmaya başladı. İbrahim, İsmail'in üstüne vardı, yavaşça dürterek uyandırdı. Başına anasının yazmasını sarındı, kafasına güneş geçmesin diye. Elinden tuttu, tarlaya doğru süründü. Tarlada bir adam ve bir çocuk silüeti belirdi. İkisi de kalabalığa karıştı.